

Minder afval, meer waarde - maak van afvalpreventie een gemeentelijke kracht

Afvalpreventie - Factsheet Circulair voor Gemeenten

Wie inzet op afvalpreventie bouwt aan een betaalbare, gezonde en toekomstbestendige gemeente en maakt het werk van verschillende beleidsdomeinen makkelijker, niet ingewikkelder. Afval(preventie) is namelijk meer dan een milieuopgave. Het raakt de kwaliteit van de leefomgeving, gezondheid, ruimtegebruik, armoedebestrijding en de publieke dienstverlening. Gemeenten kunnen zorgen voor minder overlast, minder uitstoot en meer waarde uit grondstoffen en als bonus: minder kosten. Met nieuwe regels (Circulair Materialenplan (CMP) en Europese wetten verschuift de aandacht van alleen inzamelen naar afvalpreventie in de hele keten. Dat geeft gemeenten niet alleen meer verantwoordelijkheid, maar vooral meer stuurkracht.

Waarom relevant?

- **Kerntaak en grote besparingskansen:** Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Met stijgende volumes en kosten is afvalpreventie een van de meest directe manieren om de begroting te ontlasten, terwijl je tegelijkertijd CO₂-uitstoot en milieudruk verlaagt.
- **Nieuwe regels veranderen het speelveld:** Het CMP en Europese wetgeving zoals UPV's en Right to Repair verschuiven de aandacht van alleen inzamelen naar de hele keten: van ontwerp tot verwerking. Gemeenten moeten hun beleid, contracten en toezicht daarop aanpassen en krijgen daarmee meer invloed en verantwoordelijkheid.
- **Uitvoering is complex:** Uitdagingen zoals arbeidskrapte, logistiek, lage businesscases en verwerking met lage waarde vragen om samenwerking met producentenorganisaties en afvalverwerkers. Gemeenten die ketenregie voeren zien structureel minder restafval en meer draagvlak.

Wat kun je als gemeente doen?

1. Benader afvalpreventie als een gezamenlijke beleidsopgave

Afvalpreventie werkt het best als het onderdeel is van bestaande maatschappelijke opgaven. Verbind circulariteit aan opgaven zoals sociaal beleid, gezondheid, wijkontwikkeling en armoedebestrijding. Werk samen met welzijnsorganisaties, buurtteams, kringloopwinkels en bibliotheken om inwoners te bereiken met praktische, afvalarme oplossingen.

Voorbeelden:

- **Dordrecht** koppelt sociale regelingen aan hergebruik via [Geef het Dordt](#), goed voor zowel afvalpreventie als armoedebestrijding.
- **Rotterdam** plaatst [buurtkoelkasten](#) in wijken: een publiek toegankelijke koelkast waar bewoners voedsel kunnen brengen of ophalen. Dit gaat voedselverspilling tegen en ondersteunt mensen met een smalle beurs.
- **Goeree-Overflakkee** werkt met [circulaire ambachtscentra](#) waar het hergebruikplein vóór de milieustraat is geplaatst. Zo worden spullen eerst hergebruikt (in plaats van afval) en ontstaat tegelijkertijd ruimte voor sociale werkgelegenheid, binnen bestaande wet- en regelgeving.

2. Maak delen, doorgeven en repareren makkelijk

Hoe makkelijker het is om spullen en materialen goed in te leveren, hoe beter inwoners en bedrijven meedoen. Dat geldt ook voor reparatiepunten en weggeefwinkels. Plaats inlever- en reparatiepunten in buurthuizen, winkels, scholen en sportverenigingen. Maak milieustraten toegankelijker met duidelijke bebording, gastheerschap en inzicht in wat waarheen de spullen gaan.

Voorbeelden:

- **Lansingerland** faciliteert een [Repair Café](#) in een bouwmarkt, waar inwoners gratis kleine huishoudelijke apparaten kunnen laten repareren. Zo wordt repareren laagdrempelig en vanzelfsprekend.
- **Delft** organiseerde een [Meubelfestival](#), waar inwoners gratis geredde meubels konden ophalen, een laagdrempelige manier om hergebruik en sociale ondersteuning te combineren.

3. Zet in op herbruikbaar (bekers, verpakkingen, meubels) waar dat kan

Begin bij de plekken waar je zelf de regie hebt: gemeentelijke gebouwen, scholen, sportlocaties en evenementen in de openbare ruimte. Door daar circulaire principes verplicht toe te passen, van hergebruik van meubels tot circulaire catering en slimme inzamelsystemen, laat je zien wat werkt en creëer je direct meetbare afvalreductie. Festivals, stads- en buurtfeesten geven veel afval. Door te sturen op 'herbruikbare' materialen (bekers, maaltijdbakjes ed) met inleverpunten, kun je dit fors verminderen. Het gebruik van herbruikbare bekers voor deze evenementen kun je opnemen in de verordening. Daarmee bespaar je op kosten van het opruimen van het afval en de verwerking.

Voorbeelden:

- **Leiden** heeft een [Leidse stadsbeker](#) die niet alleen tijdens het Leids ontzet, maar inmiddels ook op alle festivals en evenementen wordt gebruikt. Bekostiging gaat o.a. uit de besparing op inzet van de gemeentelijke reinigingsdienst.
- Ook **Delft** heeft een eigen stadsbeker ([Dellufs Bakkie](#)) want niet alleen op festivals, maar ook in de to-go sector gebruikt wordt.
- **Gemeenten Nieuwkoop, Lansingerland en andere partners** werken samen in de [Greenhub-Zuid Holland](#) waarbij ze bermgras en ander maaisel inzamelen en verwerken tot nieuwe producten zoals bouwpanelen voor huizen en biologische meststoffen voor de bodem.

4. Stuur actief in de keten: leg kwaliteit vast bij inzameling en verwerking

Gebruik je positie als opdrachtgever en vergunningverlener. Maak met producentenorganisaties en afvalverwerkers afspraken over echt hoogwaardige verwerking: duidelijke percentages voor hergebruik, bonus-malusregelingen, transparante rapportages en eisen die passen bij CMP-standaarden. Zo voorkom je dat gescheiden stromen alsnog laagwaardig verwerkt of zelfs verbrand worden.

Alle gemeenten kunnen gebruik maken van [CMP handleidingen](#)

Handige Links & Tools:

- [HerPakt](#) (met een subnetwerk over hospitality verpakkingen)
- [De reparatiecoalitie](#)
- [VANG Huishoudelijk Afval](#)
- [AfvalCirculair](#)
- [CMP Handreiking Grondstoffengebruik & Afvalpreventie](#)
- [Kennisnetwerk Circulair ambachtscentrum](#)
- Tools, kennispartijen en voorbeelden uit gemeenten op Afval pagina van [De Verschilmakers](#)

Contactpersoon:

Bowine Wijffels (bem.wijffels@pzh.nl)